

Restituiri. Mihai Eminescu despre furtul Basarabiei

Prima anexare de către Rusia Țaristă

Prima anexare-ocupare a Basarabiei de către Rusia Țaristă are loc la 28 mai 1812 și a durat până în 1918, adică 106 ani.

Problema Basarabiei a stat și în atenția marelui poet și patriot român, Mihai Eminescu care, în calitate de gazetar, a combătut vehement în presa vremii politica Rusiei de a pune în discuție granițele naturale ale Moldovei, demonstrând în studiul „Basarabia”, pe bază de documente, unitatea statală a Moldovei de mii de ani.

Astfel, în timp ce presa rusă susținea că Basarabia a fost cucerită de la tătari și turci prin luptă, Eminescu dovedește că Moldova n-a fost niciodată nici a turcilor și nici a tătarilor, ci a fost un „stat neatârnat”, încălcat în posesiunile sale din cauza slăbiciunilor în a se apăra, fără însă, a renunța vreodată la „dreptul de proprietate asupra locului”.

Privitor la tătari, Eminescu arată că „înșiși domnii Moldovei le-a stabilit locul unde să se așeze, fără dreptul de a deveni proprietari pe aceste terenuri ale Bugeacului”. Când tătarii au început să „roiască”, spre Moldova (pe la 1518), domnul Moldovei, Ieremia Movilă, le-a dat șapte sate în arendă, dar proprietari au rămas moldovenii, statorniciți aici de mii de ani și îmbrățișând religia ortodoxă. Lucru dovedit, printre altele, de existența la Brăila a unei eparhii ortodoxe românești și a unei mitropolii cu vlădica la Calinic, din această eparhie făcând parte Brăila, Chilia, Peri, Ismail, Ackeman (Ce-



tatea Albă), Bender (Tighina), adică întreaga Dobrogea lui Mircea cel Bătrân, precum și satele dintre Nistru și Bug: Dubăsari, Mălăiești, Basta, Ocna, etc. La Ismail, exista o biserică ortodoxă cu hramul Sf. Nicolae, iar la Dubăsari exista și o tipografie românească, unde se tipăreau cărți bisericești. Deși, la 1641, Vasile Lupu le construiește tatarilor o biserică la Chilia, ei nu sunt entuziasmați, deoarece duceau o viață nomadă, nu erau statornici ca moldovenii de pe aceste meleaguri.

Privitor la turci se știe că aceștia jindiau să pună stăpânire pe Moldova și Țara Românească, dar s-au opus cu vitejie domnitori precum Vlad Țepeș, Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Alexandru cel Bun, ș.a. marele voievod al Moldovei, Bogdan, spirit prevăzător, încheie cu turcii o „capitulațiune”, în anul 1511, prin care Poarta recunoaște, printre altele că:

Moldova este o țară liberă și nu cucerită, iar Poarta se obligă de a o apăra contra oricărei agresiuni, fără să i se facă nici cea mai mică știrbire din teritoriul său.

Turcii nu vor putea cumpăra pământ în Moldova și nu vor putea avea sub titlu de proprietari nici pământ, nici casă, nici prăvălie;

Granițele Moldovei se vor păstra intacte în toată întinderea lor;

Negoțul Moldovei este deschis pen-

tru toate națiile comerciale, dar turcii nu vor avea prioritate la cumpărături de produse din porturile Galați, Ismail, Chitila și nu vor putea pătrunde mai departe de interiorul țării decât cu aprobarea expresă a lui Vodă.

Cu toate acestea, prin pacea de la București din 28 mai 1812, delegația turcă, compusă din Galib Efendi, plenipotențiar al Turciei la București și dragomanul Dimitrie Moruzzi, Basarabia este pur și simplu vândută Rusiei, contra unei sume mari de ruble și cadouri, precum și a promisiunii, pentru Dimitrie Moruzzi, că va primi domnia unuia din cele două Principate. Acesta, profitând de slăbiciunile plenipotențiarului Galib Efendi, depășindu-și atribuțiile, semnează Tratatul de Pace, care prevedea cedarea Basarabiei, Imperiului Țarist, în ciuda faptului că, în conformitate cu „capitulațiunea” din 1511 și cu alte înțelegeri moldo-turce, Turcia nu avea drept de proprietate asupra teritoriului moldovean.

La aceasta mai adăugăm și faptul că, deși Turcia nu era în situația de a pierde războiul cu Rusia, sub presiunea Flotei Engleze din Marea Neagră, Turcia acceptă să încheie pacea cu Rusia, pace care, culmea ironiei, se încheie chiar la București. Faptul fiind împlinit, degeaba a fost dezaprobată de Poartă atitudinea dragomanului Dimitrie Moruzzi și degeaba a fost prins și tăiat în bucăți, căci nu se mai putea face nimic.

Și, iată cum prin trădarea unui dragoman și neglijența unui ministru turc, a fost posibilă ruperea din teritoriul Moldovei a părții dintre Prut și Nistru, un teritoriu pe care „nu l-am cucerit, n-am alungat pe nimeni de pe el, ci l-am moștenit ca zestre de la strămoșii noștri milenari” - citat din Eminescu. Calvarul care a urmat pentru moldovenii basarabeni după această anexare și după următoarele (cea din iunie 1940 și cea din 1945) poate fi considerat o adevărată „golgotă”, un adevărat „holocaust roșu”, o „săptămână nesfârșită a patimilor”.

■ Ec. C. MUT.

Eminescu și Basarabia

urmare din pagina 1

...din anul 1538 împotriva domnitorului Petru Rareș cetatea Tighinei se adaugă vechilor cuceriri otomane dintre Prut și Nistru, Cetatea Albă și Chilia, teritoriu pe care turcii îl vor numi Bugeac.

În urma războiului ruso-turc din 1806 și în urma tratatului de la București din anul 1812 Basarabia a fost anexată de Imperiul țarist. Răpirea Basarabiei de către ruși la 1812 a generat refugiarea în dreapta Prutului a peste 5000 de familii de români moldoveni. Rușii au instituit un sistem de exploatare economic, populația românească a Basarabiei fiind scoasă din circuitul vieții publice. Au fost întrerupte relațiile tradiționale cu Moldova și s-a trecut la rusificarea provinciei prin deznaționalizarea populației românești. Multe din pământurile Basarabiei au fost date nobililor ruși. După înfrângerea Rusiei în Războiul Crimeei dintre anii 1853-1856, Moldova a redobândit o parte dintre teritoriile din stânga Prutului pe care le-a pierdut în anul 1812 (Cahul, Bolgrad, Ismail).

În urma Războiului de Independență din 1877-1878, România primește Dobrogea și pierde în favoarea Rusiei cele trei județe din sudul Basarabiei, chiar dacă Imperiul țarist garantase integritatea teritorială a României la începutul războiului. În anul 1912 la împlinirea unui secol de la anexarea Basarabiei de către Imperiul țarist, românii din regatul României, au comemorat neoficial evenimentul prin arborarea de drapele negre în fața caselor. Răpirea Basarabiei la 1812 a fost reparată temporar la 27 martie 1918, când Sfatul Țării de la Chișinău a votat Unirea Basarabiei cu România, declanșând prin aceasta procesul de făurire a României Mari. În 1940 Rusia a ocupat din nou aceste teritorii până în 1990, când pe o parte însemnată a teritoriului românesc dintre Prut și Nistru a fost proclamată Republica Moldova.

Între marile personalități culturale care au luptat pentru cauza Basarabiei după Războiul de Independență din 1877-1878, se numără și marele nostru poet național Mihai Eminescu, pe care îl sărbătorim în fiecare an la mijlocul lunii iunie. Basarabia este în viziunea lui Eminescu parte integrantă a spațiului geografic și cultural sau spiritual al poporului român. Poetul se ocupă în articolele sale de la ziarul Timpul de Tratatul din 1711 de la Luțk, pe care poetul îl califică „fatalul tratat de alianță de la Luțk care ne-a costat domnia națională și un veac de înjosire și mizerie” (Timpul, 25 ianuarie, 1881). Mihai Eminescu se angajează în apărarea integrității teritoriale a României ducând o campanie împotriva politicii de anexare a Imperiului țarist. Iată ce scria poetul în ziarul Timpul din 25 ianuarie 1878: „Astfel dar am pierdut 15.000 de oameni și câteva zeci de milioane cheltuieli de război, am ajutat pe mandatarul Europei ... Basarabia între-

gă a fost a noastră pe când Rusia nici nu se megeșă cu noi, Basarabia întreagă ni se cuvine, căci e pământ drept al nostru și cucerit cu plugul, apărat cu arma a fost de la începutul veacului al patrusprezecelea încă și până în veacul al nouăsprezecelea. Mandatarul Europei vine să mântuie popoarele creștine de sub jugul turcesc și începe prin a-și anexa o parte a unui pământ stăpânit de creștini, în care nu-i vorba de jug turcesc? Ciudată mântuire într-adevăr. Cuvântul nostru este: De bunăvoie niciodată, cu sila și mai puțin”. La 28 ianuarie 1878 Mihai Eminescu scrie într-un alt editorial: „N-avem nici un schimb de făcut cu Rusia în particular și nu-i dăm nimic ei, precum nu pretindem nimic de la ea în special decât ca să consfințească cuvântul împăratului ei. Numai toți semnatarii Tratatului de la Paris, care va servi de bază a deliberărilor Congresului, ne pot da ceva – lua nu ne pot nici ei nimic, prin Tratatul de la Paris: integritatea și neatâr-narea teritoriului nostru actual”. În această perioadă a anului 1878 problema Basarabiei va ocupa un loc primordial în publicistica poetului. Polemica lui Eminescu cu ziarele panslaviste „Le Nord” și „Viedmosti” în problematica Basarabiei este continuată în editorialul din 1 martie 1878 în care Eminescu afirmă: „Basarabia este numele medieval al Țării Românești și vine de la numele dinastiei Țării Românești, a Basarabilor. (...) Înșuși numele Basarabia țipă sub condeiele rusești. Căci Basarabia însemnează decât țara Basarabilor, precum Rusia înseamnă țara rușilor, România țara românilor. Pe la 1370 Mircea I Basarab, care se intitula Despota Dibridici, adică despotul Dobrogei, Domn al Silistrei și al țărilor tătarești, întinsese marginele domniei sale până la Nistru de-a lungul țărmului Mării Negre, cucerind aceste locuri de la tătari. Pentru capătul veacului al patrusprezecelea stăpânirea Valahiei asupra acestor locuri este necontestabilă”. Observăm din scurtele referințe din publicistica marelui nostru poet național că acesta s-a angajat cu toată ființa lui în apărarea Basarabiei. Vibrația poetului pentru Basarabia este ilustrată și în cunoscutul poem „La arme”, în care sunt evocate Basarabia, Bucovina și Transilvania. Dacă România ar avea asemenea personalități, cum a fost aceea a marelui nostru poet național Mihai Eminescu, dacă ne-am asuma destinul jertfelnic al unor asemenea luptători pentru neamul românesc, altul ar fi destinul nostru în istorie. Ne arundăm în marasmul cotidian pentru că ne inversăm valorile: în locul marilor personalități culturale plecate recent spre zările veșniciei: Serban Papacostea, Nicolae Edroiu, Dinu C. Giurescu îl preferăm pe Andrei Gheorghe. În Bihor malangambistul Emil Rengle eclipsează figura regretatului academician Mircea Malița! Eminescu să ne fie de-a pururi un far călăuzitor în slujirea nației române!

■ Preot dr. Ion Alexandru MIZGAN



P.S.

1. Despre cea de-a doua anexare din iunie 1940, când a fost răpită și Bucovina de Nord, în urma aceluiași Tratat Ribentrop-Molotov am mai scris în ziarul „Crisana”.

2. Nedumerirea mea constă, însă, în atitudinea indiferentă a conducătorilor României, față de problema Bucovinei de Nord, care a fost răpită tot printr-un „ultimatum”, de data aceasta sovietic, fără să se tragă niciun foc de armă de către Armata Română, care a fost supusă unei umilințe de nedescris. „Motivul” anexării nordului Bucovinei este de-a dreptul hilar. Un fel de „pedeapsă” că acest teritoriu a aparținut patriei-mamă între 1918 și 1940. (sic!).

3. Ucraina n-are niciun drept să-și însușească acest teritoriu românesc și, conform proverbului „Ce ție nu-ți place altuia nu-i face” (aluzie la anexarea Crimeii de către Rusia) ar trebui să ne restituie nordul Bucovinei, fără drept de apel.